

Medisin og kunst

Litterært laboratorium

Hva har Leo Tolstoj og Alf Prøysen til felles? De kan gjøre leger til bedre leger. Det mener i alle fall forfatterne av boken *På sykeleiet – sykdom og medisin i litteraturen*.

Eline Feiring

eline.feiring@legeforeningen.no
Tidsskriftet

Gjennom skjønnlitteraturen kan leger få hjelp til å forstå pasientenes opplevelser og betydningen av lege-pasient-forholdet, mener Jan Frich og Edvin Schei. Sammen med litteraturprofessor Knut Stene-Johansen har de to legene samlet et utvalg skjønnlitterære tekster mellom to permer.

– Litteraturen gir oss innsikt i hvordan sykdom kan erfares, og variasjonen i sykdoms-opplevelsen. For sykdom kan oppleves på så mange måter. Som leger møter vi syke mennesker daglig, og ofte tar vi med oss tanker og erfaringer videre. Litteraturen kan sammenliknes med et laboratorium hvor vi kan teste ut disse tankene og erfaringene og få større innsikt i mangfoldet, sier Frich.

Medisinstudenten som leser denne boken i begynnelsen av studiet, vil raskere forstå hva det vil si å være lege, ifølge Schei.

– For at vi leger skal yte best mulig hjelp, må vi innse at pasientene er mennesker som lever sine forskjellige liv. Dette blir lettere hvis vi har flere fortellinger i bagasjen. På den måten unngår man å henfalle til skråsikkerhet og fordomsfullhet i møte med enkeltmennesker, mener Schei.

Gammel felles drøm

Alle de tre forfatterne har i mange år hatt lyst til å lage en bok som denne. Sammen har de forfattet en 18 sider lang innledning, der de reflekterer over legeutdanningen og livet samt betydningen av gode fortellinger som en del av begge deler.

– Samarbeidet oss imellom, over faggrensene, har vært et eksperiment i seg selv, og det er klart at her kan fag som litteraturvitenskap og medisin berike hverandre, sier Stene-Johansen, som er professor i allmenn litteraturvitenskap ved Universitetet i Oslo.

Han mener litteraturen kan vise hvor komplekst og sammensatt et sykdomsbilde faktisk er, og hvor nært *viten* om sykdom og *erfaring* av sykdom henger sammen.

Jan Frich, som underviser i litteratur og medisin på Universitetet i Oslo og er lege ved Nevrologisk avdeling, Ullevål universitetssykehus, har lenge hatt et ønske om å bidra til å utvide kunnskapssynet i medisinen. Han forteller at man for eksempel i Gunvor Hofmos tekster kan lære mer om hvordan psykiatriske pasienter opplever hverdagen.

– Alle har opplevd på kroppen at skjønnlitteraturen har gitt oss stort faglig utbytte, sier Edvin Schei, som er 1. amanuensis ved Universitetet i Bergen.

– Har du funnet eksempler i noen av disse tekstene som du har hatt bruk for i din legepraksis?

– Ikke direkte, men jeg er blitt mer kreativ og møter pasientene på en mer ydmyk måte. Samtidig blir jeg mindre forundret over pasientenes historier, og aldri sjokkert, forteller Schei.

Jan Frich tenker ofte på litterære tekster når han sitter i pasientsituasjoner.

– Man blir mer var på hva man gjør og feller man kan gå i. Litteraturen inneholder en lang rekke kasuistikker man kan bruke i møte med pasienter. Man kan snakke om en litterær ryggsekk som man bærer med seg og kan plukke erfaringer fra, sier han.

Leses i etapper

Skjønnlitterære antologier brukes allerede mye i medisinstudier i USA. De norske forfatterne ønsket å lage noe liknende, men med skandinavisk profil. Derfor inneholder boken tekster av forfattere som Alf Prøysen, Snorre Sturlason og Amalie Skram. I arbeidet med å velge ut tekster til boken har de tre også lagt vekt på at de selv hadde sans for teksten, at den virket på dem. Utvalget skulle være så variert som mulig, med tanke på sjanger, tema og kulturell bakgrunn, og det skulle ha litterære kvaliteter.

I bokens fyldige innledning understreker redaktørene at dette ikke er en bok som skal leses fra perm til perm. Den bør derimot leses som en diktsamling, der hver tekstbit er en egen sterk opplevelse som fortjener å få litt tid og rom for seg selv. De må fordøy, mener forfatterne.

– Hvis man leser for mange på én gang, vil det bare trette leseren, og tekstene vil slå hverandre i hjel, mener Schei.

Han sammenlikner boken med et smykke-skrin. Det er ikke meningen at man skal bruke alle smykkene samtidig.

Boken ble lagt ut for salg i bokhandelen 22. mars. En anmeldelse av *På sykeleiet – sykdom og medisin i litteraturen* vil stå på trykk i en senere utgave av Tidsskriftet.



I essayet *Om sjukdommer* skildrer Alf Prøysen (1914–70) blant annet hvordan de ulike sykdommene har forskjellig sosial status, og at dette «smitter» over på hele det sosiale livet. Foto SCANPIX/Aktuell